

İ. Vurucu- Kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

M. Aksoy- Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaşayan "Torin-Torini-Torun" cemaatinin bir üyesi olarak 1959'da Çukurova'nın önemli iskân merkezlerinden biri olan, Kadirli'de doğmuşum.

Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde lisans (1986), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans (1989) ve aynı enstitüde "Kültür Sosyolojisi Açısından Elazığ ve Ağrı Köylerinde Aileye, Evliliğe ve Sosyal Hayata İlişkin Gelenekler" adlı tezimle doktora öğrenimini tamamladım (1995). Uzmanlık alanım "uygulamalı sosyoloji" ve "kültür sosyolojisi"dir.

Boş zamanlarımı saha çalışması ve araştırma yaparak geçiririm. Bu zamana kadar Tuva'dan Kosova'ya, özellikle de Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde çok sayıda saha araştırmaları yaptım ve hâlâ yapmaktayım.

Kendimi en iyi hissettiğim anlar saha araştırması sürecinde yeni in-

Dr. Mustafa AKSOY:

Röportaj: İKbal VURUCU

"KÜLTÜR SOSYOLOJİSİ VE TÜRK KÜLTÜR COĞRAFYASI"

sanlarla tanıştığım ya da bir kültür unsuru hakkında inceleme yaptığım anlardır.

Bir sosyolog olarak en büyük amacım, yani hedefim batıdan doğuya uzanan Türk kültür coğrafyasında saha araştırmaları yaparak, Yakutistan üzerinden Alaska'ya varmaktır.

İ. Vurucu- Sosyolojinin toplum açısından önemi nedir?

M. Aksoy- Sosyoloji kelime olarak toplum bilimi olmasına rağmen, sosyoloji hem toplumu hem de topluluğu araştırdığı için zamanla sosyolojiye "sosyal grubu inceleyen" bilim denmiştir. Çünkü sosyal grup kavramı toplum ve topluluk kavramlarını da ihtiva eder. Bu nedenle bu tanım daha kuşatıcıdır.

Sosyoloji bir sosyal grubun kültürünü, gelenek-göreneklerini kısaca sosyal dokusunu araştırır. Bu nedenle sosyoloji bir bakıma sosyal hayatın aynasıdır. Yani sosyal grupları sosyoloji aynasında çok rahatlıkla görüp izleyebiliriz. Bu nedenle bir sosyal grubu tanımak istiyorsanız sosyoloji penceresinden içeriye girmek gerekir. Fakat sosyal grupları tarihî süreçten bağımsız ele alıp değerlendirdiğinizde önemli sosyal hatalar yaparsınız. Çünkü bir sosyal yapı ve o yapının unsurları rast gele değil tarihî süreç içinde ve tarihî zihniyet içinde oluşur ve meydana gelir.

Ancak ülkemizde son zamanlarda sosyoloji araştırmaları diye magazin bilgileri sunulmakta ya da kültür tarihini ve sosyal zihniyeti dikkate almayan ve sosyal yapıyı göz ardı eden çalışmalar karşımıza çıkmadık. Bu çalışmalar adeta kültür unsurlarını tek tek yâni kültür tarihi veya sosyal süreç içindeki gelişimi ve değişimi dikkate almadıkları için kültürel yapıyı anlamakta ve anlatmakta son derece sakıncalı sonuçları ifade etmektedir.

Kısaca sosyolojik araştırmalarla istediğiniz takdirde bir aileyi dahi parça parça yapabilirsiniz. Bu nedenle sosyoloji araştırmaları hem çok faydalı hem de son derece tehlikelidir.

İ. Vurucu- Sosyolojiye olan ilginizin kaynağı nedir, neden sosyoloji?

M. Aksoy- Sosyolojiye ilgimin iki kaynağı var birincisi ağabeyim felsefe okuması etkili olmuştur. Çünkü felsefenin sosyoloji ile ilgisinden dolayı ağabeyimin kitapları arasında bolca sosyoloji kitapları da vardı ve onlar benim ilgimi felsefeden daha çok çekiyordu.

İkincisi ise ortaokulda okurken Kadirli Ülkü Ocakları'nda (O zamanlar Ülkü Ocakları adeta bir okul görevi yapıyordu. Yani ocaklardaki kitaplar ile orada verilen seminerler yaygın eğitim açısından son derece önemliydi. O nedenle ilk üniversite tahsilimi orda aldım desem yeridir) okuduğum kitaplar ile bazı dergiler özellikle, Töre dergisinin (Töre Dergisi 1971'de yayın hayatına başlayıp Mayıs 1985 yılına kadar yayın hayatını devam ettirmiştir.) hayatımda çok önemli yeri vardır. Töre dergisi bugün çoğumuz bilmeye bilir. Ancak Töre dergisinin yazarları arasında Mustafa Kafalı, Halide Nurset Zorlu Tuna, Emine Işın, Mehmet Eröz, Erol Güngör, Necmettin Hacıeminoğlu, Mehmet Kaplan, Dündar Taşer, Mehmet Çınarlı, Ayhan Tuğcuğil (İskender Öksüz), Ağâh Oktay Güner, Turan Yazgan, Tarık Buğra, Amiran Kurtkan,

Aclan Sayılğan, Faruk Kadri Timurtaş, Arif Nihat Asya, Sadi Somuncuoğlu, Bahaattin Karakoç, Yavuz Bülent Bakiler gibi isimleri sayarsam ne kadar önemli bir dergi olduğunu fark ederiz. Derginin yazarlarında Amiran Kurkan (Bilgiseven) ve Turan Yazgan hocalar yüksek lisan ve doktora hocalarım oldular ve birçoğu ile de tanışma şansım oldu.

Nedendir hatırlayamıyorum bu dergideki edebiyat ve ekonomi yazıları dahi benim sosyoloji bağlamında değerlendiriyor ve sosyoloji yazılarını daha dikkatli okuyordum.

Meselâ Ziya Gökalp, Mehmet Eröz, Erol Güngör'ü orada tanıdım. Sonra lise yıllarında okumalarıma devam ettim. Bu süreçte Gökalp vâsıtasıyla sosyolojinin önemini, Eröz vâsıtasıyla saha araştırmasının ve disiplinler arası çalışmaların önemini, Güngör vâsıtasıyla da zihniyet analizlerini ve kültüre nasıl bakılacağını öğrendim. Bütün bu sebeplerden ötürü benim için sosyolojide yüksek öğrenim yapmak olmazsa olmazdı, yâni mutlaka sosyolojiyi bilimsel olarak hayatıma katma zorunluluğunu hissettim. Bundan dolayı üniversite

sınavlarında ise ilk üç tercihim sosyoloji, dördüncü tercihim ise antropoloji olarak seçtim.

Bana göre sosyoloji sosyal hayatın aynasıdır. O nedenle hem kendi içinde yaşadıklarınızı, hem de içinde yaşadığını sosyal hayatı anlamak için ya da kafanızda sorular varsa ilk başvurmanız gereken bilim dalı sosyolojidir. O nedenle sosyoloji benim için bir olmazsa olmaz, adeta bir aşktır.

İ. Vurucu- Kültür sosyolojisi, sosyal bilimlerde yöntem, kültür tarihi, sosyal antropoloji gibi alanlarda araştırmalarınız var. Sizi bu araştırmalara yönelten sebep nedir?

M. Aksoy- Bilindiği gibi bilimlerin felsefeden ayrılarak kendi araştırma alanlarını seçerek ortaya çıkmaya başladılar. En son olarak da felsefeden sosyal bilimlere doğmuştur. Bu süreç de ilk önce nerdeyse her sosyal konu tarih sosyolojisi, antropoloji gibi bilimlere vâsıtasıyla ele alınmaya başlandı. Meselâ sosyologlar her şeyi sosyoloji adıyla araştırmaya çalıştılar buna sosyologizm denir. Ancak bu anlayışa bir tepki olarak 19. yüzyıla gelindiğinde sosyal bilimlerde adeta birbirlerinden kopuk ve habersiz çalışmalar yapılmaya başlandı. 20. yüzyılın başından itibaren ise bu anlayış tartışılmaya başlandı. Özellikle 1945'ten sonra ise sosyal konuların birbirlerinden bağımsız var olamayacakları ve birbirlerinden bağımsız düşünülmemeyeceği düşüncesi hâkim oldu.

Dünyadaki bu akıma rağmen, Türkiye'de sosyal bilimlerle uğraşanlarda bu anlayış -üzülerek söylüyorum- hâlâ yerleştirmiş değildir. Meselâ bizde önemli ölçüde tarihçi sosyolojiden, sosyolog tarihten faydalanmayı önemsemez, onu göz ardı eder. Oysa bir sosyal olayın tarihi temelleri ve geçmişi vardır. Bunu görmeden veya ondan haberdar olmadan o sosyal konuyu sağlıklı şekilde anlamak mümkün değildir. Diğer yandan tarihi bir olay da sosyal hayat içinde meydana geldiğine göre, o tarihi olayı anlamak için o günkü sosyal hayat hakkında bilgi sahibi

olmak gerekir ki, doğru yorum yapıl-
sın, sağlıklı çözümler üretilsin.

Türkiye özellikle seksenli yıllar-
da başlayan magazin sosyolojisi, bir
yandan küreselleşmeyi savunurken
diğer yandan sosyal hayatı parçalayı-
cı yâni etnik (Bence bu kavram ırk
karşılığı kullanılıyor. Ancak ırk kav-
ramının kirletilmesinden dolayı et-
nik kavramı tercih ediliyor) temelli
çalışmaların meydana getirdiği sos-
yal bunalım nedeniyle kültür sosyo-
loji bağlamında araştırmalar yapmayı
tercih ettim. Aslında sosyoloji anla-
yışında temelinde Eröz'ün bakış açısı
hâkim olduğu için onun yaptığı gi-
bi tarihi, sosyolojiyi ve antropolojiyi
temel alarak doktora tezimi yaptım.
Ondan sonra bütün çalışmalarım-
da bu anlayışla araştırmalar yapma-
yı tercih ettim.

Çünkü bir sosyal konuyu onu
meydana getiren bütün içinde değ-
lendirmek gerekir. Eğer parçayı büt-
tün içinde değerlendirmediniz tak-
dirde sâdece parçayı tasvir eder, res-
min bütünü göremezsiniz. Mese-
lâ bir bölgede yaptığınız araştırma-
da bulduğunuz bir kültür unsurunun
sosyal coğrafyasını görmezseniz, o
kültür unsurunun o yöreye âit oldu-
ğunu söylersiniz. Oysa o kültür un-
surunu hakkında sağlıklı yargıya va-
rabilmek için olabildiğince diğer böl-
gelerdekililerle karşılaştırmak gerekir.
İşte bunu yapabilmek için kültür ta-
rihine, antropolojiye başvurmak ge-
rekiyor. Eğer bu anlayışı sosyoloji
bağlamında yaparsak kültür sosyo-
loji yapmış oluruz ve böylece bir kül-
tür unsurunu sağlıklı şekilde değ-
lendiririz.

Türkiye'de yapılan çalışmalarda
bu anlayışa dikkat edilmediği için
özellikle Doğu ve Güneydoğu Ana-
dolu'daki birçok kültür unsuru böl-
lücü amaçla kullanılmış ve kullanıl-
maktadır. Oysa karşılaştırma yap-
tığımızda bu-
ralardaki

kültür unsurlarının aynılarını Türk
dünyasının her coğrafyasında kar-
şımıza çıkar. Meselâ Diyarbakır'da
geleneksel anlayışla yapılan bir ki-
limdeki damgaların aynısını Türk
dünyasının en uzak bölgesi Yaku-
tistan'da görebiliyoruz. Mezar taşla-
rı da böyledir. Meselâ Hakkari'deki
Tunceli'deki balbalları ve koçbaşı
mezar taşarını Moğolistan'dan Tür-
kiye'ye kadar olan Türk coğrafyasın-
da görebilirsiniz. Fakat bunları Fars-
larda ve Slavlarda görmek mümkün
değildir. İşte bu nedenlerden dolayı
ben araştırmalarımı kültür sosyolo-
ji, kültür tarihi ve sosyal antropoloji
bağlamında yapmaya çalışıyorum.

Kısaca sosyal hatayı parçalamak
mümkün olmadığı için, her sosyal bi-
limcinin bir ayağını kendi uzmanlık
alanı üzerine basarak diğer ayağı ile
de araştırma konusuna en yakın bi-
lim dallarının üzerinde gezinmesi ge-
rekiyor. İşte bu anlayıştan dolayı ya-
pabildiğim kadarıyla disiplinler ara-
sı bir anlayışla araştırmalar yapmaya
çalışıyorum.

İ. Vurucu- Sizin bu alandaki ça- lışmalarınız nelerdir?

M. Aksoy- "Kültür Sosyolojisi
Açısından Nevruz Kavramı", "Do-
ğu ve Güneydoğu Anadolu'dan Te-
rör Nedeniyle Göç Eden Ailelerin
Sorunları", (Zakir Avşar'la ortak) ve
"Altaylardan Anadolu'ya Damgalar"
internet sayfamdaki (www.mustafaak-
soy.com) yazdığım elli civarında-
ki makalelerdir.

Bütün çalışmalarım disiplinler
arası bir anlayış-
la yapılmıştır.
Özellikle dok-
tora tezim olan

"Doğu Anadolu Kültürü Üzerine
Bir İnceleme" adlı çalışmam disip-
linler arası çalışılmak isteyenler için
örnek olma özelliğine sahiptir. Me-
selâ bu çalışmada sosyoloji, folklor
(Halk Bilimi), tarih, mitoloji ve ant-
ropoloji biliminden hareketle "Kül-
tür Sosyolojisi" kavramını tanımla-
dım ve tezimde yukarıdaki bilimler-
den olabildiğinde faydalanmaya ça-
lıştım. Ondan sonra da aynı anlayış-
la araştırmalarım devam etmeye ça-
lıştım. Özellikle "www.mustafaakso-
y.com" adlı sitemde sosyal bilimlerin
her alanından, meselâ arkeoloji, psi-
koloji, sosyoloji, antropoloji, mitolo-
ji, halk edebiyatı, dil bilimi, tarih vb.
bilimlerden, hatta fen bilimlerinden
örnekler görmek mümkündür.

Şu anda ise Türkiye'deki sosyal
bilimlerdeki yöntem anlayışını eleştiri-
rel bir açıdan değerlendiren ve "Yön-
temsizliğin Yöntemi" adını verme-
yi düşündüğüm bir kitap ile temel-
de Kürt milliyetçilerinin kaynakları-
nı esas alarak "Kürt ve Zaza Tarihi
ile Kültürü" hakkında bir araştırma
üzerinde çalışıyorum.

İ. Vurucu- Mezar taşlarının özel- liği nedir? Onlarda araştırmaya de- ğer ne buldunuz?

M. Aksoy- Mezar taşlarının en
belirgin özelliği geleneksel mimar-
i ve etnografyanın en güzel örneği-
ni ifâde etmesidir. Diğer yandan me-
zarlar, sosyal grupları dinî ve sosyal
hayatlarının da en belirgin ifâde edil-
diği mekânlardır. Meselâ Kırğızıs-
tan'daki geleneksel mezarlarda yurt
(bozüy) ismi verilen keçeden yapı-
lan yuvarlak çadır şeklindeki yapı-
ların içine ceset yerleştirilir. Diğer
yandan dış görünümü de yurt şe-
kinde yapılan mezarlar vardır. Bu tip
mezarlar istisnasız kadın mezarıdır.
Çünkü Türk anlayışına göre evi dışı
kuş yapar.

Mezarların bir başka özelliği ise
geleneksel damgaları üzerlerinde ba-
rındırmalarıdır. Yâni, Türk mezarla-
rında Türk damgalarının olmasıdır.
Bunun dışında, mezarlar ve türbe-
ler halkın bir araya gelip, buluştu-
ğu mekânlar olmuştur. Bazı mezar-
larda yâni türbelerde çeşitli törenler
yapılır ve dilekler dilenir. Meselâ Ro-
manya'nın Dobruca bölgesindeki Sa-
rı Saltuk türbesinde 5-6 Mayıs'da
Hıdrellez yani bahar bayramı tören-
leri yapılır. Kazakistan'ın Yesi yâni
Türkistan şehrindeki Yesevi türbesi
ramazan ve kurban bayramlarında
ziyaret edilir. Bunun dışında evlenen

ya da çeşitli sorunları olanlar türbe-ye gelerek çeşitli dileklerde bulunup, dua ederler. Asya'daki türbe anlayışı Anadolu'da özellikle Alevi-Bektaşî geleneğine bağlı insanlar tarafından temsil edilmektedir.

Tuva'dan Kosova'ya kadar alanda yaptığım araştırmalara göre koçbaşı mezar taşları ile balballar sadece Türklerde vardır. Bu kültür ögesi bize Türkler hakkında önemli bilgiler vermektedir. Meselâ ilk koçbaşı mezar taşarlı ile balballar Moğolistan'daki Ötüken ile Altay bölgesindedir. En son koçbaşı mezar taşı ise 1965 tarihli olarak Tunceli merkezinde, balbal ise 1963 tarihli olarak Pertek'tedir. Ayrıca koçbaşı mezar taşarlı ile balballar Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da bolca görmek mümkündür.

Mezar taşlarının üzerindeki damgaları izleyip inceleyince, Türklerin tarihleri, kültürleri, aile yapıları, sosyal statüleri hakkında çok önemli ipuçlarını yakalayabiliriz.

Kısaca, mezar taşlarını, geleneksel kültürün en yalın taşıyıcıları olmaları açısından son derece önemli olduğu için bir kültür sosyologu olarak araştırmaya değer buldum.

İ. Vurucu- Şüphesiz ki yaptığınız araştırmalarda ilginç bulgularla karşılaşılıyorsunuz. En ilginç bulduklarınızı bizimle paylaşır mısınız? Saha araştırması yapan gençlere ne tavsiye edersiniz?

M. Aksoy- Beni bu araştırmalarımın en çok şaşırtan ve hayrete düşürün Hakkari ile Tunceli oldu. Çünkü her iki ilde nüfus hareketliliğine en az imkân veren bir coğrafyaya sahip. Yani her iki ilde sosyal etkileşimin en az olduğu alanlardır. Böyle olmakla beraber bu illerimizde koçbaşı mezar taşları ile balbalların olması ve halı-kilimlerdeki damgaların benzer değil aynılarının Türk dünyasının her yerinde görülmesi bence çok ilginçti.

Bilindiği gibi Kürtçü araştırmalarda Kürtler Farsların bir kolu olarak ifade edilmesine rağmen koçbaşı mezar taşları ve balballar ile halı-kilimlerdeki simetrik damgalar Farslarda görülmez. O hâlde bu kültürel miras bazılarının düşünüldüğünün aksine bu coğrafyada çok eskilerden beri Türklerin yaşadığını göstermez mi?

Saha çalışmasını 1997'de Zakir Avşar'la yaptığımız ve "Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan Terör Nede-

niyle Göç Eden Ailelerin Sorunları" ismiyle yayımlan eserde de ifade edildiği gibi sorduğumuz bir soruya herkes Kürtçe eğitim istiyordu, ancak kimse çocuğunu Kürtçe eğitim yapan bir okula göndermek istemiyordu. Bu durumda konunun ne kadar siyasallaştığının bir göstergesi olarak bence ilginçti.

Saha araştırması yapan insan araştırmacı kimliğini kaybetmeden araştırma yaptığı grupla uyum içinde olmak zorundadır. Yani araştırma yaptığı insanlarla kimliğini kaybetmeden bütünleşmelidir. Araştırma sahasında bilgi alamadığım insan olmadı. Sanırım bunda yukarıda ifade ettiğim özelliği iyi kullanmam etkili olmuştur. Meselâ bir seferinde sohbet esnasında çay verdiler çayı bir kenara bırakarak sorduğum soruların cevabını yazıyordum. Bir müddet sonra elimi bardağa götürerek çayımı yudumladım. Ağzıma gelen bir tortuyu çay tanesi sanarak ezdim o esnada çık diye bir ses geldi yani çayım düşen sineği ezmiştim. Hiç fark ettirmeden çayımı yudumladım ve bitene kadar içtim. Eğer çayı ağızmdan çıkarsaydım ve içmeseydim evin erkeği çay yapmanı döveceğinden en azından çok kötü şekilde azarlayacağından emindim. Oysa ben o çayı içmekle bir şey kaybedecek değildim.

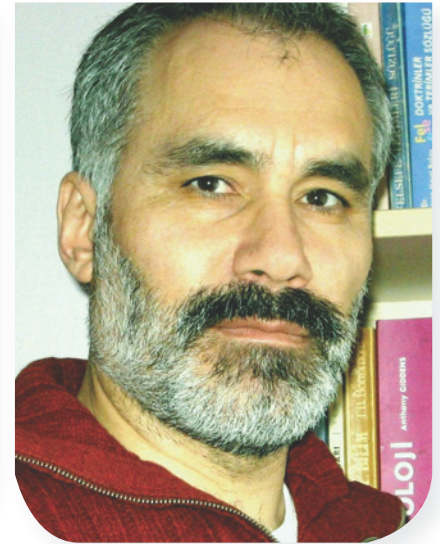
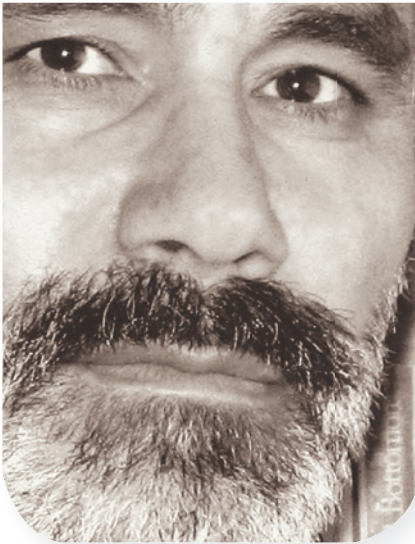
Saha çalışması yapan araştırmacının, insanların artı, eksilerini, ihtiyaç ve taleplerini, sosyal konum ve statülerini, korku ve heyecanlarını göz önünde bulundurup, onları yargılamadan, sorgulamadan, onlara güvenip, güven vererek araştırma yapmanın zorunlu olduğu gerçeğini hiç unutmaması gerekir.

Bu tavrın saha araştırmaları için çok önemli olduğuna inanıyor gençlere bu tavrı takınmalarını öneriyorum.

Ağrı'nın Taşlıçay ilçesinin bir köyünde yaptığım bir araştırmada ise babamdan yaşlı birinin bana doğru heyecanla gelip elimi öpmeye çalıştığında çok utanmıştım. Elimi çekmeye çalışırken yaşlı adam ısrar ediyordu bu esnada istemeyerek de olda sert bir tonla "Amca sen ne yapıyorsun, sen babamdan daha büyüksün elimi öpmen doğru değil" dedim bu sözüm karşısında yaşlı adam sakinleşerek "Bak oğul sen bende daha büyüksün" dedi. "Neden senden büyüğüm" dediğimde "Oğul bura devlet iki defa gelir birinde vergi almak için ikincisinde ise oy almak için. Bak sen kendiliğinden gelmişsin yani benim için gelmişsin o nedenle sen benden daha büyüksün" dedi. Bu ifadeler karşısında gözlerim doldu ve Ziya Gökalp'in aydınlar halka iki defa gitmeli sözü aklıma geldi.

Kısaca yaşadığım bu olaylar beni çok etkiledi ve o günden itibaren halkıma karşı sorumluluğumun unutmamaya çalıştım. Şüphesiz herkesin saha araştırması yapması zorunlu değil ancak herkes yaşadığı topraklara karşı sorumlu olduğunu unutmamalı.

İlginç bir olayı ise Elazığ'ın Ağın ilçesindeki bir Alevi köyünde yaşadım. Bilindiği gibi Doğu Anadolu'da insanlar son derece misafirperverdir. Sünnî köyünde araştırmamı öğle vaktinde bitirdim ev sahibi yemek yememi sonra gitmemi istedi. Ben ise teşekkür ederek fazla vaktim olmadığını Alevi köyüne geçerek araştırmaya devam edip oradan Elazığ'a dön-

mek istediğimi söyleyerek Alevî köyü geçtim. Alevî köyüne vardığımda ilk eve misafir oldum. Kısa bir tanışmadan sonra sorular sormaya başladım. Bu esnada ev hanımı beyine bakıyordu. Bir süre sonra ev hanımı çay içip içmeyeceğimi sordu. Oysa normalde yemek teklifi yapmaları gerekiyordu. Bu durum karşısında “Siz nasıl misafir karşılıyorsunuz. Ben acım neden yemek vermiyorsunuz” dedim. Bu sözüm karşısında sanki ev hanımın gözü yuvasından fırlamış gibi bana dönerek “Biz Aleviyiz o nedenle yemezsiniz diye düşündüm” dedi. Ben de evin beyine dönerek “Komşu köyünüzden biri size geldiğinde ya da siz oraya gittiğinizde böyle bir sorun yaşıyor musunuz” dedim. Onlar ise “Hayır aramızda böyle sorun hiç olmadı” dediler. “O hâlde neden şimdi oldu” dediğimde “Ne bilelim halk arasında Alevinin kestiği yaptığı yenmez” diye bir söz var. O nedenle seninde yemeyeceğini düşündük dediler.

Bu konuşma beni çok düşündürdü. Çünkü misafir olduğum ev sahibi İstanbul'da Çapa'nın en lüks yerlerinden biri olan Başvekil caddesinde yaşıyor ve tatil için köyüne gelmişti. Yani ne yaşadıkları yerde ne de ne komşu köyle aralarında bir sorun olmadığı hâlde adeta gizli yâni bilinçaltındaki bir varsayım/ önyargı onların bana karşı olan tavrı sergilemelerine neden olmuştu. Eğer yaşadığımız sosyal ortamda böyle gizli baskılar ve anlayışlar varsa insanların birbirlerine yakın olmaları ve güven duymaları çoğu zaman mümkün görülmemektedir. Bu nedenle sosyal gruplar arasındaki gizli inanç ve baskıların yok edilmesi herkesin görevi olmalıdır.

İ. Vurucu- Sizin için hususî bir yer edinen çalışmanız var mı?

M. Aksoy- Yukarıda ifâde ettiğim doktora tezim Türkiye'de hermeneutik yöntem ve disiplinler arası anlayışla yapılmış ilk tez olması ve ülkemizin çok önemli bir sorunu hakkında kültür sosyolojisi açısından yapılmış olması açısından önemlidir.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu adına Zakir Avşar ile saha çalışmasını yaptığımız ve yazdığımız çalışma da araştırmanın yöntemi ve sonuçları açısından son derece önemlidir.

Diğer yandan Kosova, Moldova ve Romanya hariç, tamamen kendi imkânlarıyla Tuva, Hakasya, Altaylar, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Azerbaycan, Türkiye (defalarca saha çalışması yaptım ve yapıyorum) ve İran'da yaptığım ve önemli bir kısmını www.mustafaaksoy.com internet adresinde olan çalışmalarım kültür tarihi ve kültür sosyoloji açısından son derece önemli çalışmalardır. Bu araştırma hakkında yazdıklarım bazılarınca önemeli bulunmasa dahi, sahada derlediğim on bin (10.000) civarında fotoğrafla Türk kültürüne önemli kattılar yaptığımı düşünüyorum. Çünkü derlediğim belgelerin önemli bir kısmı birbirini hiç görmeyen okuyup-yazma bilmeyen, araştırma yapmayan, hiçbir siyasî ve bilimsel kaygı taşımayan insanların eseridir.

Eğer bu belgelerin dilini anlayabilirsek Türk kültür coğrafyasını ve Türkiye'de 1980'den beri tartışılan ve çoğu zaman çatışmaya neden olan sorunların çözümüne çok önemli katkılar yapacağı düşüncesindeyim.

Çok geniş bir coğrafyada yapılan saha araştırması -belki ilk çalışma-

olması açısından da önemli bir çalışma olduğuna inanıyorum.

İ. Vurucu- Kültürümüz hakkında ne söylemek istersiniz?

M. Aksoy- Türk kültürünün çok zengin ve geniş bir coğrafyada görülmesi dünyada çok kültüre nasip olmayan bir özelliktir. Ancak Türk kültürü hak ettiği yeri genelde iki nedenden dolayı yeterince alamamıştır. Birincisi Türk araştırmacılarının önemli ölçüde Türk kültürüne sağlıklı olmayan yaklaşımları, diğeri ise genelde Batılı araştırmacıların Türk kültürünü küçümseyen tavırlarıdır.

Mesela Türklerden başka hiçbir millet çok sayıda devlet kurmamıştır ve bu kadar geniş bir coğrafyada yaşamamıştır. Buna rağmen Türk olmayan ve Türk araştırmacıları tarafından Türkler, genelde önemli ölçüde özel bir kültürü olmayan ve göçebe olarak yaşayan insanlar olarak tanıtılmaya çalışılmıştır. Oysa devlet kurmak ve çok geniş bir coğrafyada az bir nüfusla var olmak, ileri bir kültür ve teşkilat yapısını gerektirir.

Eğer bir devleti oluşturan millet, tarih sahnesinde şu andaki birçok devletten-milletten önce var olmuş ve çok geniş bir coğrafyada -dünyada hiçbir millete nasip olmayacak şekilde- devletler kurmuş, var olmuşsa bunun bir anlamı olmalıdır.

Eğer Türk olmanın ne olduğunu öğrenebilirsek ya da cevap aramaya çalışırsak, Türk kültürünün dünya kültürünü içindeki yerini anlamaya başlamış oluruz.

Sonuç olarak tek cümleyle söylersek, Türk kültürünü önemini anlamak için diğer kültürlerle küçük bir mukayese yapmak yeterlidir.